

Bijenvriendelijke gemeente

Kortemark engageert zich om de titel van bijenvriendelijke gemeente te mogen dragen. Een bijenwerkgroep, samengesteld uit vrijwilligers, schaaft zich mee achter dit doel. Er werd een heus actieplan opgesteld met tal van maatregelen, te nemen door het bestuur, de groendienst en ook door onze eigen inwoners.

De gemeenteraad van 20 maart 2023 keurde het bijenplan goed.

Inhoudsopgave

- [Waarom?](#)
- ['De bij' bestaat niet...](#)
- [Gevaren voor de bij](#)
- [Takenlijstje voor het Lokaal Bestuur](#)
- [Takenlijstje voor de bevolking](#)

Waarom?

Algemeen gaat het wereldwijd niet zo goed met de biodiversiteit. Zeldzame soorten krijgen het moeilijk en algemene soorten worden talrijker. Als bepaalde delen van het ecosysteem wegvallen kan dat grote gevolgen hebben voor ons eigen welzijn. Ook insecten als grote groep krijgen het hard te verduren.

Waarom zetten we ons dan specifiek in voor de bij? Bijen zijn van een onschatbare waarde voor onze voedselproductie. Zonder hun bestuivingsdiensten zouden de winkelrekken veel leger zijn. Een wereld zonder fruit, zaden, pitten, groenten, granen, plantaardige olien en alle afgeleide producten kunnen we ons niet voorstellen. Het zou ook enorme economische problemen met zich meebrengen.

Maar ook voor de natuur en de wilde plantensoorten zijn bestuivers belangrijk. Sommige wilde planten worden door slechts één bijhorende wilde bijensoort bestoven.

'De bij' bestaat niet...

'De bij' bestaat helemaal niet. De groep bijen in Vlaanderen bestaat ruwweg uit een 400-tal soorten.

Vaak denken we eerst aan de honingbij, een heel belangrijke soort tussen haar wilde soortgenoten. De **honingbij** wordt al sinds oudsher door mensen gehouden en gedomesticeerd voor haar honingproductie. Maar de honingbij is ook een topbestuiver voor tal van commerciële vruchten.

Daarnaast hebben we een heel gamma aan wilde bijen die als bestuiver dan weer zeer belangrijk zijn voor onze natuur en tuinen. Denk maar aan de hommels die vroeg in het voorjaar al rondvliegen als het voor honingbijen nog net te koud is. Of zag je al eens metselbijen in een bijenhotel? Zij bestuiven ook onze fruitbomen zodat er fruit is in het najaar.

Naast bijen staan ook zweefvliegen, vlinders en kevers in voor bestuiving van planten. Zij profiteren natuurlijk ook mee van alle bijenvriendelijke maatregelen.

Voor wie er nog mocht aan twifelen: honingbijen en bepaalde soorten hommels kunnen wel kwaad worden als je aan hun nest of kast rommelt. Een bijensteek doet pijn of kan vervelend zijn als je allergisch bent. Maar het grotendeel van de wilde bijen leeft solitair in plaats van in groep en heeft dus geen gezamenlijk nest om te verdedigen. Deze steken niet of raken met hun kleine angel niet door onze huid.

Gevaren voor de bij

De bijenpopulatie heeft geen luilekkerleventje. Heel wat factoren bedreigen hen:

- De laatste 50 jaar is er een enorme achteruitgang van het voedselaanbod voor onze bijen. Versnippering,

bebouwing, verharding zorgen dat er minder groene ruimte is. Tuinen en groene ruimtes zijn we gaandeweg steeds properder en klinischer gaan inrichten, zodat ook daar minder te rapen valt. We hebben meer bloeiende planten nodig die in stuifmeel voorzien.

- Pesticiden, de cocktail van middelen waarmee we ziekten, ongedierten en onkruiden bestrijden lijken steeds giftiger te worden voor bijen. Als ze er niet door sterven, brengen de producten schade toe aan hun immuniteit, oriëntatie of hun voortplanting.
- De extremen in het klimaat waar we meer en meer mee te maken hebben vormen ook een nieuwe uitdaging. Als alle bloemen verwelken in een droge zomer, zoals we er al een paar hadden, valt er ook niets te eten voor bijen.
- Maar er kunnen ook ziektes uitbreken. De honingbij wordt getroffen door de varroamijt die haar eitjes legt op de larven in de bijenkast. De bijen verzwakken erdoor.
- En dan zijn er nog de exoten. De Aziatische hoornaar bereikte in 2017 Vlaanderen. Deze grote wesp jaagt niet allen op andere insecten maar richt zich specifiek op honingbijen en kan zelf kasten binnendringen en zo een volledig bijenvolk in één keer uitroeien.

Takenlijstje voor het Lokaal Bestuur

In het bijenplan staan heel wat actiepunten voor de gemeentelijke diensten. De aanleg en het onderhoud van onze openbare ruimte kan nog een stuk bijenvriendelijker. Denk maar aan parken en andere groene ruimtes, maar ook aan straatbomen, bermen, begraafplaatsen, voorwaarden voor nieuwe ontwikkelingen, onthardingsprojecten...

Deze ingrepen komen de biodiversiteit en de natuurwaarden van onze omgeving ten goede. Ze maken onze publieke ruimte ook interessanter voor de inwoners. We hebben allemaal baat bij wat groene recreatie- en speelruimte bij de deur. Maar door ontharding en vergroening van onze dorpskernen helpen we bijvoorbeeld ook de temperatuur bij hittegolven te milderen of de wateroverlast bij hevige regen op te vangen.

Dit zijn enkele specifieke bijenprojecten in onze gemeente:

- Aanplant Koekelarestraat
- Samentuin en omgeving
- Natuurpuntjes
- Vrouw Hillewal
- Zones extensief beheer
- Bermbeheerplan
- Spoorpark

Takenlijstje voor de bevolking

Alle tuinen samen in Vlaanderen beslaan drie keer zo veel oppervlakte als al onze natuurgebieden samen. Jouw tuin, terras of balkon, hoe klein of groot ook, kan dus echt het verschil maken en een groene oase of een groene stapsteen in de omgeving worden. Als je rekening houdt met de zes tips die we je hieronder nog meegeven, dan komen jij en de bijen al een heel eind!

Bijenvoedsel in de bloeihoog

Het allerbelangrijkste voor de bijen is voedsel. Hou bij de aanleg van je tuin rekening met de bloeihoog. Daarbij ga je voor een tuinontwerp waar in elk seizoen en op elk tijdstip van het jaar wel iets te halen valt voor bijen. Als je zorgt voor bijenvoer in de vroege lente tot laat in het najaar zit er meteen ook het jaar rond kleur in je tuin.

Er zijn bijen die alles eten wat je ze voorschotelt en er zijn kieskeurige eters die het van een bepaald soort plant moeten hebben. Zorg daarom ook altijd voor voldoende inheemse of zelfs wilde planten. Denk in je tuin aan een samenhang van bomen, struiken, kruiden, vaste planten, gazonbloeiërs, voorjaarsbollen, klimplanten. Afwisseling doet eten.

Nuttige links:

- Op de website van 'week van de bij' vind je een [overzicht van bijenvriendelijke planten](#) die je in de tuincentra kan terugvinden.
- Natuurpunt onderzocht [welke wilde planten het belangrijkste zijn voor bijen](#). Paardenbloemen staan daarbij absoluut aan de top, gevolgd door braam en knooppkruid.
- Bij VELT kun je ieder jaar intekenen voor een [groepsaankoop biologische bloembollen](#). Dan heb je meteen ook bollen zonder gif die het voorjaar of de zomer opfleuren.
- Ook bij Natuurpunt vind je een [lijst met geschikte bijenlokkers per tuinfunctie](#)
- En uiteraard is er ook de jaarlijkse actie [Behaag Je Tuin](#).

Maai Mei Niet, gefaseerd maaien en bloemenweides

Een actie als Maai Mei Niet is ideaal om een stukje of een streep in je gazon eens een maand met rust te laten en te zien wat er gebeurt. Zorgt de afwisseling tussen kort en lang voor een mooier resultaat? Komen er bloemen in je gras? Zie je meer insecten en ander leven in je tuin?

Maar ook in een regelmatig gemaaid kort gazon kunnen er heel wat bloeiers groeien. Witte klaver, madeliefjes, paardenbloemen, streepzaad en biggenkruid kunnen een gazon echt opfleuren. Laat een paar weken extra tussen het maaien, zodat deze gazonkruiden de kans krijgen tot bloeien. Voeg zeker nooit meststoffen toe aan je gazon.

Je kan ook je grasoppervlakte gefaseerd gaan maaien door het jaar heen. Je zet dan steeds weer een ander stuk kort en laat een ander stuk opgroeien.

Wil je meteen een heel bloemrijk resultaat, dan kun je zelfs een bloemenweide inzaaien. Een bloemenweide is sowieso gras met bloemen dat je een paar keer per jaar maait en waarvan je het maaisel afvoert. Wil je geen gras en ben je bereid om het stuk elk jaar weer om te werken, dan heb je een bloemenakker.

Nuttige links:

- De campagne van [Maai Mei Niet](#)
- VELT: [Aanleg van een bloemenweide](#)
- Tuinlab tuintip: [Omvormen van gazon naar bloemrijk grasland](#)
- Tuinlab tuintip : [Hoe leg je een bloemenakker aan?](#)
- Tuinlab tuintip : [Hoe onderhoud je een bloemenweide?](#)
- Tuinlab tuintip : [Hoe leg je een bloemrijk grasland aan?](#)
- Vlinderstichting.nl: [Bloemenweide aanleggen](#)

Klimplanten en geveltuintjes

Weinig plaats op de grond? Of geen plaats voor een boom? Ga dan de hoogte in met een muur of constructie. Een klimplant tegen de zuidmuur kan in de zomer die gevel wat afschermen voor de zon of voor wat extra schaduw zorgen boven een raam. Er zijn ook heel wat bloeiende klimplanten die interessant zijn voor bijen.

Heb je een gevel tegen een voetpad dat breed genoeg is? Dan kun je aanvragen dat de gemeente een rij tegels in het voetpad komt weghalen voor je via het [project geveltuinen](#).

Huisvesting

Is het restaurant in orde, dan kun je ook een hotel gaan voorzien voor de wilde bijen in je tuin. Bijenhôtels zijn populair geworden. Naast een bijdrage qua natuurwaarde is het ook gewoon leuk om de bijen actief bezig te zien. Vele hoteluitbaters kijken elk voorjaar weer uit naar de geboorte van hun lichting metselbijen. In ruil voor de goeie zorgen bestuiven ze je appel- en perenbomen.

De bijen leggen elk jaar weer hun eitjes in de gaatjes van je bijenhotel en metselen die openingen daarna dicht. Binnenin groeit dan een kersvers bijtje dat pas het volgende voorjaar tevoorschijn komt. Een bijenhotel vergt dan ook geen onderhoud.

Lees er ook zeker de tips voor een goed bijenhotel op na, zodat je weet waarop je moet letten. Er zijn namelijk ook veel slechte bijenhôtels te koop.

Bijna driekwart van alle bijensoorten nestelt uitsluitend in de grond. Een stukje zonbeschenen helling of een zanderig plaatsje kunnen de huisvesting worden voor een solitaire wilde bij. Zie je kleine bergjes zand tussen de voegen van je klinkers? Dan ben je misschien de gelukkige pleegouder van een groep zandbijen in je oprit.

Als ze de plaats echt ideaal vinden, kunnen vele bijen naast elkaar een **nestgangetje** maken. Maar ook in dat geval hoeft je helemaal niet bang te zijn om gestoken te worden. Eens de eitjes gelegd zijn, zie je er niets meer van tot de nieuwe bijen het jaar erop tevoorschijn komen.

Hommels (ook wilde bijen) maken wel een gezamenlijk nest. Ze kiezen daarvoor een oud muizenest uit. Boomhommels kraken ook wel eens een vogelkastje. Die laatste kunnen wel eens wat vervelend worden als je te dicht bij hun kast komt. Dan hou je beter wat afstand tot het nest in de late zomer weer uitsterft.

Nuttige links:

- Tuinlab tuintip: [Hoe maak je het ideale bijenhotel?](#)

- Natuurpunt folder : [Hoe bouw ik een bijenhotel?](#)

Pesticiden: zonder is gezonder

Moet het nog gezegd worden? Bestrijdingsmiddelen - ook de minder sterke - zijn schadelijk en moeten vermeden worden. Hoekjes die je als particulier nu nog met een herbicide behandelt, kun je wellicht anders inrichten of anders gaan onderhouden. Denk bijvoorbeeld aan een mulchlaag of bodembedekkers, of maai en knip gewoon de onkruiden weg. Bestrijd ook niet onmiddellijk elke plaag in de tuin, maar geef de natuur de kans om een evenwicht te vinden en natuurlijke bestrijders aan te trekken. Een biodiverse tuin is tenslotte ook minder plaaggevoelig.

Nuttige links:

- Info over hoe minder pesticiden te gebruiken: [Zonder Is Gezonder](#)
- VELT-brochure: [Tuinieren zonder pesticiden](#)

Nog meer bij-leren?

Om je echt goed te kunnen inzetten voor de bijenpopulatie kan het helpen dat je er veel over wéét. Bestuivers en wilde bijen zijn echt een leuke groep om je in je tuin mee bezig te houden en te observeren. Hoe meer je erover te weten komt, hoe interessanter je ze vindt, hoe meer je het beheer van je tuin kunt aanpassen en hoe meer je je enthousiasme met anderen kunt delen.

Nuttige links:

- Natuurpunt: [Hoe help je wilde bijen in je tuin?](#)
- Aculea: [wilde bijen- en wespenwerkgroep van Natuurpunt op Facebook](#)
- Solitaire bijen- en hommels-groep op Facebook
- EIS Kenniscentrum Insecten – [website 'Bestuivers'](#)
- Te downloaden boek (p487) : [Gasten van bijenhotels](#)

Contact informatie

• Milieu

Gemeentehuis

Stationsstraat 68
8610 Kortemark

- T: 051 57 51 34
- milieu@kortemark.be
- <http://www.kortemark.be>

Openingsuren

Vandaag open van 09:00 tot 12:00, van 14:00 tot 16:00
Morgen open van 09:00 tot 12:00

[Alle informatie](#)